

Deze pagina is overgezet naar een nieuw softwaresysteem en kan in de laatste versie tijdelijk worden bekeken en verder worden bewerkt op:

<https://christipedia.mirraheze.org/wiki/Bolwerk>

Een **bolwerk** is een werk ter verdediging, een verschansing, bastion, vesting. In de geestelijke strijd kan men te maken krijgen met bolwerken.

Het woord 'bolwerk' komt waarschijnlijk van *bolle*, *bol* (middennederlands voor 'bol, boomtrunk') + *werk*. Middelhoogduits *bole* is 'dikke plank'. Een bolwerk is oorspronkelijk een met hout versterkt verdedigingswerk. Verschansingen waren vroeger vaak houten palissades, houtwerk. Het Franse *boulevard* gaat terug op het middennederlandse 'bolwerc' en middelhoogduitse *bolewerc*, *bolwerk*. ^[4]

Foto ^[5]: een van de bastions van Deal Castle, een fort aan de zuidkust van Engeland.

Foto^[6]: Bastion van de citadel van de Syrische stad Aleppo, een van de oudste kastelen ter wereld. Bovenaan zijn de kasteelmuren te zien.

Het woord 'bolwerken' komt in verscheidene Nederlandse [bijbelvertalingen](#) voor in 2 Cor. 10:4, waar het Griekse woord (??????????, ochuroomatoon, meervoud van ????????, o'churooma) vertaald is door 'bolwerken' of 'sterkten'. Het Griekse woord komt 1x in het [Nieuwe Testament](#) voor.

2Co 10:3 Want al wandelen wij in het vlees, wij voeren geen strijd naar het vlees;

2Co 10:4 want de wapens van onze strijd zijn niet vleselijk, maar krachtig voor God, tot afbreking van bolwerken;

2Co 10:5 daar wij de overleggingen en elke hoogte die zich verheft tegen de kennis van God, afbreken en elke gedachte gevangen nemen tot de gehoorzaamheid van Christus,

*2Co 10:6 en gereed staan elke ongehoorzaamheid te wreken, wanneer uw gehoorzaamheid vervuld zal zijn.
(TELOS)*

De [Statenvertaling](#) en andere vertalingen hebben 'sterkten'. De [Herziene Statenvertaling](#) en andere vertalingen hebben 'bolwerken'.

2Co 10:4 *Want de wapenen van onzen krijg zijn niet vleselijk, maar krachtig door God, tot nederwerping der sterkten;*

(SV)

2Co 10:4 *De wapens van onze strijd zijn immers niet vleselijk, maar krachtig door God, tot afbraak van bolwerken.*

(HSV)

Wat zijn die figuurlijke bolwerken waarvan [Paulus](#) schrijft? Het antwoord geeft hijzelf in het volgende vers: “de overleggingen en elke hoogte die zich verheft tegen de kennis van God”.

Volgens Karl August Dächsel gaat het om “sterkten, die de wereld opricht tegen de voortgang van het rijk [Gods], opdat zij het van zich afhouden.” ^[1]

De Kanttekenaren verstaan onder “sterkten” in vers 4: “al wat de Satan en de wereld, hetzij met vervolgingen, hetzij met wereldse wijsheid en welsprekendheid, voorwerpt om den loop des Evangelies te stuiten, gelijk de twee navolgende verzen verklaren.”

De bijbelverklaring “Tekst voor Tekst” denkt aan “Redeneringen: Ideologie, filosofie of levensopvatting die Jezus niet erkent. Alleen het zwaard van de Geest kan de schansen neerhalen.”

Family New Testament Notes denkt aan “sterke tegenstand tegen waarheid en plicht”.

[John Gill](#) wijst op tegenstand door ondeugden als ongeloof, trotsheid en hardheid van het hart: “Tot nederwerping van de sterkten, dat is, van alles wat het Evangelie enige tegenstand biedt, van de zonde en van de satan, zoals ongeloof, trotsheid, hardheid van het hart.” ^[2]

Welke bolwerken zijn er **vandaag de dag** tegen de kennis van God? Eén is de regel in de moderne [wetenschap](#) dat verschijnselen verklaard moeten worden zonder een beroep op God te doen. God wordt verzwegen in de wetenschap. Hij telt niet mee, hoewel hij de Schepper en Onderhouder van alle dingen is. Studenten worden intellectueel opgevoed in een godloos denkraam. Doch wie God in zijn denken uitsluit, sluit God makkelijker buiten de wereld. En wie niet aan God mag denken, leert godloos te denken en kan makkelijk tot de dwaling vervallen dat God niet bestaat.

Een ander bolwerk is het relativisme. De waarheid dat er een God is, wordt betrekkelijk, dat is persoons- of cultuurgebonden gemaakt: “dat is jouw mening” of “dat geloof is van vroeger”. De waarheid van God wordt voor een persoonlijke mening of voor het product van een tijdperk of geestescultuur gehouden. “Jij mag jouw mening hebben, ik heb de mijne. Als jij gelukkig bent met jouw mening, is het goed. Mijn mening past beter bij mij.” Door dit denken wordt de kennis van God verhindert. Mensen verschansen zich erachter.

Een ander bolwerk is de hang naar autonomie, zelfbeschikking, onafhankelijkheid. “Geen God, geen meester' boven mij. Ik bepaal mijn eigen lot”. Deze hang kan steunen op het denkbeeld: “Ikzelf weet het beste wat goed voor mij is” en/of het denkbeeld “Afhankelijkheid is zwakte, onafhankelijkheid is sterkte. Geloven in God is voor zwakke mensen die het leven niet aankunnen”.

De wapens waarmee de bolwerken **neergehaald**, afgebroken kunnen worden zijn de geestelijke wapens van

- het Woord van God, het evangelie
- door de Geest ingegeven of bekrachtigde woorden
- het gebed.

Door het schild van het geloof kunnen de pijlen, die vanuit de bastions worden afgeschoten, worden tegengehouden.

John Gill merkt bij vers 4 op: “Daar schijnt een zinspeling van deze woorden op het vallen van de muren van Jericho, op het gebruik van de ramshoornen, dat niet toegeschreven moest worden aan het geluid van die blaasinstrumenten, die in zich zelf gering en verachtelijk waren, maar aan de kracht van God waarmee dat vergezeld ging.” ^[1]

Voetnoot

[1. ?](#), [2. ?](#), [3. ?](#) Karl August Dächsel; F P L C van Lingen; H van Griethuijsen, Antz. et al, *Bijbel, of De geheele Heilige Schrift, bevattende al de kanonieke boeken van het Oude en Nieuwe Testament (volgens de Staten-overzetting) : met in den tekst ingelaschte verklaringen en aanmerkingen van de beroemdste godgeleerden uit alle tijden* (Kampen: Bos, 1893-1901), commentaar op 2 Cor. 10:4.

[4. ?](#) Over de herkomst van ‘bolwerk’, zie het desbetreffende [artikel](#) op Etymologiebank.nl

[5. ?](#) Auteur van de foto: Philip Halling. Foto ontleend aan Wikipedia, [bronpagina](#). Licentie: Creative Commons Attribution-Share Alike 2.0 Generic license, zie bronpagina.

[6. ?](#) Auteur van de foto Brian Harrington Spier. Foto ontleend aan Wikipedia, [bronpagina](#). Licentie: Creative Commons Attribution-Share Alike 2.0 Generic license, zie bronpagina.